

Loppuraportti 27.12.2018

**Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon (YAMK)
suorittaneiden urat työmarkkinoilla**

Hanke 117418, Post doc -stipendi

LOPPURAPORTTI

Kristiina Ojala

Työsuojelurahasto
Arbetskyddsfonden
The Finnish Work Environment Fund

**TURUN
YLIOPISTO**

SISÄLLYS

---

1 HANKKEEN LÄHTÖKOHDAT.....	3
2 AINEISTO JA MENETELMÄT.....	3
3 TULOKSET.....	4
3.1 Tutkinnon suorittaneiden valmistumisen jälkeinen urakehitys.....	4
3.2 Tutkinnon suorittaneiden uraesteet.....	6
3.3 Urakokemukset ja uratyytyväisyys tutkinnon suorittaneiden työuran määrittäjinä.....	7
3.4 Tutkinnon suorittaneiden suhteellinen asema työmarkkinoilla.....	9
4 TYÖPAIKOILLE HYÖDYNNETTÄVÄT KEHITTÄMISIDEAT.....	11
5 HANKKEESTA JULKAISTU TUTKIMUS JA KONFERENSSIESITYKSET.....	12
6 JATKOTUTKIMUSTARPEET JA TULOSTEN JATKOHYÖDYNTÄMINEN.....	13
KIRJALLISUUS.....	15

1 HANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

Hankkeen tavoitteena oli tarkastella ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon (YAMK) suorittaneiden alkuvaiheen työuria suomalaisilla työmarkkinoilla. Tarkoituksena oli tyypitellä valmistuneiden urapolkua ja tarkastella eri uratyypin yleisyyttä valmistuneiden keskuudessa ja sitä, mitkä uratyypit hyötyvät tutkinnon suorittamisesta eniten. Tutkimuksen tarkoituksena oli myös tarkastella valmistuneiden uran esteitä, urakokemuksia, uratytytyväisyyttä ja palkkaa. Lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin, miten valmistuneet määrittävät oman suhteellisen asemansa työmarkkinoilla. Uratarkastelulla oli tavoitteena saada ajankohtaista sekä myös sukupuoli- ja koulutusalaakohtaista tietoa tutkinnon suorittaneiden työurista ja niihin liittyvistä tekijöistä työmarkkinakontekstissa.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Tutkimuksen empiirisenä aineistona oli 17 ammattikorkeakoulusta¹ valmistuneilta vuonna 2012 Webropol-sovelluksella kerätty TAMK-tutkinnon suorittaneiden kysely (N=1092, vastausprosentti 36²). Kysely käsitteli tutkinnon suorittaneiden kokemuksia TAMK-tutkinnosta sekä omasta alkuvaiheen urasta ja uran esteistä työelämässä. Tutkimuksen perusjoukon muodostivat pääasiassa vuosina 2006-2012 TAMK-tutkinnon suorittaneet ammattikorkeakoulujen kolmelta suurimmalta koulutusalta. Aineiston koko-, aihe- ja koulutusalarajaus rajautuivat hankkeen eri artikkeleissa hieman erilaisesti.³

Kyselyyn vastanneet jakautuivat siten, että 33 prosenttia vastanneista oli tekniikan ja liikenteen alalta, 23 prosenttia yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta sekä 44 prosenttia sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta. Vastanneista naisia oli 62 prosenttia ja miehiä 38 prosenttia. Heidän ikänsä vaihteli 29 ikävuodesta 66 ikävuoteen, kun keski-ikä oli 43 vuotta.

Tutkimuksessa käytettiin sekä laadullisia että tilastollisia analyysimenetelmiä. Uratyypitarkastelussa luokiteltiin uratyyppejä eri luokkiin laadullisesti sekä tarkasteltiin uratyyppeiden yleisyyttä kvantifioimalla uratyypit. Muissa tutkimuksissa käytettiin pääasiassa tilastollisia tutkimusmenetelmiä, kuten frekvenssejä, prosentteja, pääkomponenttianalyysia, konfirmatorista faktorianalyysia, ristiintaulukointia ja yksisuuntaista varianssianalyysia.

3 TULOKSET

3.1 Tutkinnon suorittaneiden valmistumisen jälkeinen urakehitys

Tutkimuksessa saatiin tulokseksi viisi YAMK-tutkinnon suorittaneiden uratyyppejä. Nämä uratyypit olivat seuraavat: *nousujohteinen työura*, *uudistuva työura*, *yrittäjyytyöura*, *jatkuva työura* ja *epävakaa työura*.

Nousujohteisella työuralla ura eteni vertikaalisesti ylöspäin ja haastavampiin työtehtäviin. Tämä vahvistaa aiemmissa tutkimuksissa (esim. Baum, Ma & Payea 2013) saatuja tuloksia, joiden perusteella ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen edistää uraa ja parantaa työmarkkina-asemaa. On samalla nähtävissä, että YAMK-tutkinto on lunastanut lupauksensa, koska tutkintoa on markkinoitu potentiaalisille hakijoille siten, että tutkinto edistää uraa ja mahdollistaa pääsyn vaativampiin asiantuntijatehtäviin (ks. Ojala & Ahola 2008; Arene 2018).

Uudistuvalla uralla oli tyypillistä uran uudistuminen uuden työsuhteen, työn tai työpaikan osalta. Uudistavaan työuraan sisältyi siis erilaisia uravariaatioita; joillakin määräaikainen työ vaihtui pysyväksi työsuhteeksi, joillakin tutkinto mahdollisti työn vaihtamisen tai työsuhteen uusimisen sekä joillakin uusi työ alkoi heti tutkinnosta valmistuttua. Uusi tutkinto ja hankittu asiantuntijuus vahvistivat näin valmistuneiden työllistettävyyttä ja varmistivat uuden työn saannin tai työsuhteen vakinaistamisen.

Yrittäjyysuralle oli tyypillistä valmistuneiden yrittäjyys. Osa valmistuneista toimi yrittäjänä jo ennen tutkinnon suorittamista ja jatkoi yrittäjänä edelleen tutkinnon suorittamisen jälkeen, osa valmistuneista ryhtyi yrittäjäksi valmistuttuaan. Tutkinnon voidaankin olettaa vahvistaneen jo ennen tutkinnon suorittamista alkanutta yrittäjyyttä tai vaihtoehtoisesti tutkinto on antanut rohkeutta yrittäjäksi ryhtymiseen.

Jatkuva uralle oli tunnusomaista se, että työurassa ei ollut tapahtunut muutoksia valmistumisen jälkeen ja näin ollen valmistuneet olivat edelleen samassa työssä kuin ennen tutkinnon suorittamista. Tutkinto tietyllä tavalla todensi jo valmistuneiden aiemmin hankkiman työkokemuksen ja osaamisen. Tietyn aseman työelämässä jo saavuttaneen osaamista on vaikeampi kyseenalaistaa, kun tutkinnolla voi osoittaa virallisen pätevyden. (ks. Baker 2011; Isopahkala-Bouret 2015.)

Epävakaalle työuralle oli tyypillistä määräaikaiset, lyhytaikaiset työsuhteet ja hyvin erilaiset työtehtävät. Tässä uratyypissä YAMK-tutkinnon vaikutukset näkyivät epäselvimmin. Sen sijaan, työn prekaarisuus, kuten pätkätyöläisyys, työaikojen epämääräisyys ja huono ennustettavuus (Kalleberg 2009) kuvasivat uratyyppejä.

Kun tarkastellaan uratyyppeiden yleisyyttä tutkinnon suorittaneiden keskuudessa, sijoittui valmistuneista nousujohteiselle työuralle 15,9 prosenttia, uudistuvalla työuralle 29,4 prosenttia, yrittäjyystyöuralle 2,4 prosenttia, jatkuvalla työuralle 42,7 prosenttia sekä epävakaalle työuralle 8,1 prosenttia. Jatkuva uratyyppeistä selkeästi yleisin.

Uratyyppeistä nousujohteinen työura ja uudistuva työura edustavat erityisesti uralla eteenpäin meneviä uratyyppejä ja valmistuneet näistä uratyyppeistä myös hyötyivät tutkinnosta hyvin. Uudistuva työura kuvaa myös erityisen hyvin tutkinnon suorittaneen uudenlaisia horisontaalisia uramahdollisuuksia.

Yhteenvedoten tutkinnon suorittaneiden urat edustavat eteneviä ja muuttuvia uramalleja. Tutkinto on tarjonnut erilaisia uramahdollisuuksia, joita valmistuneet ovat hyödyntäneet. On kuitenkin hyvä huomioida, että valmistuneiden urat eivät ole välttämättä sidoksissa

pelkästään yhteen uratyyppiin, vaan urat voivat muuttua valmistuneiden elämäntilanteista ja työmarkkinoiden nopeista muutoksista johtuen.

3.2 Tutkinnon suorittaneiden uraesteet

Tutkinnon suorittaneiden suurimmaksi uralla etenemisen esteeksi kulminoituivat perhe- ja asuinpaikkatekijät sekä kilpailun kovuus työmarkkinoilla. Henkilökohtaisten ominaisuuksien, verkostoitumisedellytysten tai kiinnostuksen puutteen koettiin vain harvoin hankaloittaneen urakehitystä.

Ammattikorkeakoulutaustaiset ovat hyvin kotiseutu-uskollisia (esim. Stenströmin ym. 2005), eikä moni myöskään YAMK-tutkinnon jälkeen halunnut muuttaa omalta kotipaikkakunnalta työn perässä toisaalle, varsinkaan jos se edellytti työn ja uran asettamista arvojärjestyksessä perheen edelle. Kotiseutu-uskollisuus ja perheen asettaminen etusijalle eivät ole välttämättä ongelmallisia yksilöiden näkökulmasta, jos ne heijastelevat tutkinnon suorittaneiden tyytyväisyyttä omaan työhön ja tietynlaista omien uraa koskevien prioriteettien asettamista (ks. Sullivan & Mainiero 2006). Valmistuneista myös suurella osalla on vakituiset työsuhteet ja tämä selittää osaltaan haluttomuutta ottaa riskiä ja lähteä uusien työtilaisuuksien perässä toiselle paikkakunnalle.

Mitä enemmän paikkakunnalla on korkeakoulututkinnon suorittaneita ja asiantuntijatehtävistä kiinnostuneita, sitä kovempaa on kilpailu sekä YAMK-tutkinnon suorittaneiden kesken että muiden korkeakoulutettujen välillä. Kasvanut korkeakoulutettujen määrä työmarkkinoilla kiristää kilpailua hyvistä työtehtävistä. Onkin tosiasia, että työmarkkinoiden on yhä vaikeampi tarjota kaikille korkeakoulutetuille toivottuja, koulutusta vastaavia työpaikkoja. (Brown, Lauder & Ashton 2011.)

Vain harva YAMK-tutkinnon suorittaneista koki, että heidän henkilökohtaiset ominaisuutensa ja verkostoitumisedellytyksensä hankaloittavat urakehitystä. Aiemmissa tutkimuksissa on esimerkiksi ilmennyt, että YAMK-tutkinnon suorittaneet luottavat tutkintonsa tuottamaan

osaamiseen. Tutkinnon suorittamisen yksittäisiä koettuja hyötyjä ovat olleet esimerkiksi itsensä kehittymisen, itsetuntemuksen, rohkeuden ja itsestä ylpeyden kasvu (Ojala 2017; Ojala & Haltia 2018). Nämä tekijät ennemminkin edesauttavat uralla etenemistä kuin hankaloittavat sitä.

Kiinnostuksen puute vaativampia työtehtäviä kohtaan vaikeutti uralla etenemistä kaikkein vähiten. Se, että kiinnostuksen vähyys vaativampiin työtehtäviin on vähiten urakehitystä hankaloittava tekijä, juontuu todennäköisesti siitä, että tavallisesti YAMK-tutkinnon suorittaneet ovat nimenomaan kiinnostuneita työtehtävistä, jotka tuovat haasteita. Keskeisimpiä syitä suorittaa YAMK-tutkinto on ollut saada vaativampia työtehtäviä, työmarkkina-aseman parantaminen tai uralla eteneminen (Ojala 2017, 78). Jos puolestaan oma työnkuva on jo riittävän korkeatasoinen suhteessa hankittuun koulutukseen, ei ole tarvetta siirtyä nykyiseltä työtehtävätasolta entistä vaativampiin töihin. Uranousu tai uusi työpaikka ei siis välttämättä ole ollut edes haaveena YAMK-koulutuksen jälkeen. Osalla puolestaan urasiirtymä entistä vaativampiin tehtäviin oli jo mahdollisesti tapahtunut ennen kyselyyn vastaamista ja siksi heillä ei juuri vastaushetkellä ollut kiinnostusta ottaa nykyistä enempää vastuuta ja edetä uralla.

Toisaalta osalle tutkinnon suorittaneista urakehitys ei tarkoita työpaikan vaihdoksia tai nousujohteista uraa (ks. Ojala & Haltia 2018). He suorittavat YAMK-tutkinnon kehittääkseen itseään ja omaa osaamistaan, joiden avulla pyrkivät paremmin vastaamaan nopeasti muuttuviin työelämän haasteisiin nykyisissä työtehtävissään (Ojala 2017).

3.3 Urakokemukset ja uratyytyväisyys YAMK-tutkinnon suorittaneiden työuran määrittäjinä

Tutkinnon suorittaneet olivat suhteellisen tyytyväisiä uransa kehittymiseen valmistumisen jälkeen ja koetut urakokemukset olivat myös yhteydessä siihen, miten tyytyväisiä valmistuneet olivat uraansa ja sen etenemiseen.

Valmistuneiden mediaaniansio kuukaudessa oli 3000-3499 euroa kuukaudessa. Uratytytyväisyys myös kasvoi sen myötä, mitä enemmän vastaajat ansaitsivat. Kanervo (2006) täsmentääkin, että palkkaan kohdistuvat odotukset ovat sukupuolesta riippumatta merkityksellisiä ja tulot vaikuttavat siihen millaiseksi valmistuneet kokevat uransa suhteessa niihin odotuksiin, joita heillä on tutkinnosta valmistuessaan sekä siihen kuinka onnistuneina he pitävät koulutuslavalintojaan työelämäkokemustensa perusteella.

Koulutuslakohtaiset ja sukupuolten väliset palkkatulot erosivat tuloksissa huomattavasti (vrt. Vuorinen-Lampila 2018). Selvimmät erot näkyivät siinä, että miehet ja tekniikan alalta valmistuneet ansaitsivat naisia ja sosiaali- ja terveystalalta valmistuneita enemmän. Tulokset tukevat sitä, että koulutusala määrittää ja eriyttää erityisen voimakkaasti korkeakoulututkinnon suorittaneiden palkkatasoa. Koska tutkinnolla työelämässä saavutetut asemat ja palkat eroavat alojen sukupuolijakauman mukaan, on yhtenä keinona sukupuolten tasa-arvoa pyritty edistämään kannustamalla naisia hakeutumaan miesvaltaisille aloille. Alojen naisistumisen on katsottu alentavan tutkinnon suorittaneiden työelämässä saavuttamia asemia ja palkkaa. (Vuorinen-Lampila 2018; ks. Kanervo 2006.)

Siitäkin huolimatta, että näissä tuloksissa palkka oli yhteydessä uratytytyväisyyteen, koetaan usein työn sisällöllinen mielekkyys palkkausta tärkeämmäksi (Vuorinen-Lampila 2018). Työn mielekkyyden merkitys näkyi myös näissä tuloksissa siinä, että valmistuneet olivat sitä tyytyväisempiä uransa kehittymiseen mitä tyytyväisempiä he olivat työnsä tehtävätasoon ja sisältöön. Jos työn tehtävätaaso ja sisältö esimerkiksi vastaavat omia odotuksia ja hankittua koulutusta, todennäköisesti ne toimivat myös uratytytyväisyyttä lisäävinä aineksina.

Valmistuneista yli puolet oli aikeissa lähitulevaisuudessa vaihtaa työpaikkaansa tai hakeutua uusiin työtehtäviin, kun puolestaan lähes puolet ei suunnitellut muutoksia työhönsä. Vaihtoaikheet käsittelivät lähinnä etenemistä uralla ylöspäin tai siirtymistä samantasoisista tehtävistä toiseen, toisin sanoen vertikaalista tai horisontaalista uralla etenemistä (ks. Isopahkala-Bouret 2005; Sullivan 1999). Usein YAMK-tutkinto suoritetaan urakehitysmielessä, ja myös tutkinnon tavoitteita on antaa valmiuksia vaativampiin asiantuntijatehtäviin ja kehittää uraa (esim. Ojala 2017). Tässä mielessä suunnitelmat uralla etenemiselle näyttävät ilmiömäisiltä.

Nimenomaan uranousua (esimies-/johtavaan asemaan, haastavampiin työtehtäviin) suunnittelevat olivat urakehitykseensä tyytymättömmimpiä, ja todennäköisesti tämä ajoi heistä monia tavoittelemaan haastavampia työtehtäviä. Esimerkiksi Honkasen ja Aholan (2003) tutkimuksessa työntekijät etsivät vastuullisempia, paremmin palkattuja työtehtäviä tai tehtäviä, joissa voisivat käyttää paremmin hyväkseen oman alansa erityisosaamista. Myös aseman epävarmuus ja heikot urakehitysnäkymät organisaatiossa sekä esimerkiksi tyytymättömyys uramahdollisuuksista tiedottamista, ylennyspolitiikkaa ja palkkaa kohtaan usein lisäävät uratyytymättömyyttä ja kiinnostusta uramuutokseen (Lähteenmäki 1995, 291).

Sen sijaan pysyminen samassa työssä voi osoittaa tyytyväisyyttä nykyiseen työhön, jolloin työpaikkavaihdokset eivät ole tarpeellisia. Urakehitykseensä tyytyväisimmät myös suunnittelivat muita vähemmän työpaikan vaihtamista.

Omien uratavoitteiden mukainen työ myös tavallisesti mahdollistaa oman osaamisen kehittämisen, on mielenkiintoista ja haasteellista sekä luo suunnan uralla etenemiselle ja tarjoaa monipuoliset työtehtävät (Kirjalainen 2010). Näyttäisikin siltä, että tyytyväisyys urakehitykseen ja oman uran tavoitteet kulkevat yhdessä. Sitä tyytyväisempiä tutkinnon suorittaneet olivat mitä enemmän oma ura ja työtehtävät vastasivat itselle asetettuja tavoitteita ja toivottuja uran sisältöjä.

3.4 Tutkinnon suorittaneiden suhteellinen asema työmarkkinoilla

YAMK-tutkinnon suorittaneiden käsitykset suhteellisesta asemastaan suomalaisilla työmarkkinoilla verrattuna maisterin tutkinnon suorittaneisiin jakautuivat kahteen tutkinnon suorittaneiden asemaa määrittävään tekijään, jotka olivat "tutkinnon tuottama osaaminen" ja "tutkinnon tuottama kilpailukyky". Näistä ensimmäinen on työmarkkina-asemaa vahvistavaa ja jälkimmäinen työmarkkinoiden parhaista työtehtävistä jollakin tavalla poissulkevaa.

YAMK-tutkinnon suorittaneet uskoivat vahvasti tutkintonsa tuottaneen sisällöllisesti arvokasta osaamista. Itseisarvoisesti arvioituna YAMK-tutkinnon suorittaminen oli ollut

hyödyllinen ja kannattava investointi inhimilliseen pääomaan. Kouluttautumalla saavutetaan siis osaamista, joka lisää tutkinnon suorittaneiden tuottavuutta ja josta työnantajat ovat kiinnostuneita (ks. Schultz 1961). Osaamisen koettiin lisääntyneen riippumatta sukupuolesta ja koulutusalaista. YAMK-tutkinnon suorittaneiden osaamista vahvisti myös heille kertynyt työkokemus, joka toimii erityisenä kilpailuvalttina etenkin vastavalmistuneisiin maistereihin verrattuna (Ojala 2017).

Sen sijaan YAMK-tutkinnon suorittaneet arvioivat tutkintonsa kilpailukyvyn maistereihin verrattuna heikoksi. Tähän on syynä se, ettei tutkintoa edelleenkään tunneta työmarkkinoilla kovin hyvin, eikä tutkinto ole kovin arvostettu (esim. Ojala 2017; Ojala & Isopahkala-Bouret 2015). YAMK-tutkinto ei näin toimi arvostettuna "pääsylippuna" parhaisiin ammatillisiin ja yhteiskunnallisiin asemiin, koska etulyöntiasema koetaan olevan maisterin tutkinnon suorittaneilla. Siitä huolimatta, että YAMK-tutkinto tuottaa inhimillistä pääomaa, se ei kuitenkaan kasvata riittävän kilpailukykyistä pääomaa, joka realisoituisi työmarkkinoilla YAMK-tutkinnon suorittaneiden työmarkkina-aseman kohoamisena (ks. Ojala 2017).

Tutkinnon suorittaneiden työmarkkina-asemaan vaikuttavat suoritettujen tutkinnon, koulutusalan ja sukupuolen lisäksi myös monet muut tekijät. Esimerkiksi työmarkkinarakenteet ja työllisyystilanne määrittävät korkeakoulutettujen työmarkkinoilla pärjäämistä. Lisäksi työmarkkinat muuttuvat koko ajan. Kun YAMK-tutkinnot yleistyvät, voidaan olettaa, että niiden tunnettuus lisääntyy ja kilpailukykyisyys työmarkkinoilla paranee (Ojala & Isopahkala-Bouret 2015). Varsinkin kun työmarkkinoille tulee enemmän sellaisia työnantajia, joilla itsellään on AMK-tutkintotausta, parantaa se epäilemättä tutkinnon suorittaneiden asemaa työmarkkinoilla (ks. Ojala 2017).

4 TYÖPAIKOILLE HYÖDYNNETTÄVÄT KEHITTÄMISIDEAT

Tutkimuksella saatu uusi tieto YAMK-tutkinnon suorittaneiden työurista auttaa paikantamaan tutkinnon suorittaneiden uraväyliä ja uramahdollisuuksia työpaikoilla. Samalla tutkimus tekee YAMK-tutkintoa tunnetuksi työnantajille, koska edelleen heikosti tunnettu tutkinto tarvitsee lisää tunnettavuutta työmarkkinoilla. Tämä on siitäkin syystä tarpeellista, että tutkinnon suorittaneiden määrä kasvaa jatkuvasti ja tutkintojen asema työmarkkinoilla on edelleen epäselvä. Tunnettuutta lisäämällä voidaan vahvistaa myös tutkinnon kilpailukykyä erityisesti suhteessa yliopistolliseen maisterintutkintoon.

Tutkimuksessa tehty uramallinnus (nousujohteinen työura, uudistuva työura, yrittäjyystyöura, jatkuva työura ja epävakaat työurat) tukee YAMK-opintojen työelämärelevanssin vahvistamista ja samalla uramallinnus tarjoaa tutkinnon suorittaneiden ja tutkintoa suorittavien uraohjaukseen tiekartan niin työpaikoille kuin ammattikorkeakouluillekin; uramallinnus tekee aikuisten urasuunnitelmat ja uramahdollisuudet näkyviksi ylemmän korkeakoulututkinnon tasolla.

Kun mietitään keinoja YAMK-tutkinnon suorittaneiden urasteiden purkamiseen, on huomioitava alueellinen näkökanta: kuinka edistää aluelähtöisesti mahdollisuuksia tutkinnon suorittaneiden uralla etenemiseen? Valmistuneiden uramahdollisuuksia on jo nyt pyritty ammattikorkeakoulujen taholta edistämään muun muassa luomalla verkostoitumisedellytyksiä paikallisten toimijoiden kanssa sekä kehittämällä yhteistyötä tutkinnon yhteydessä tehtävän työelämän kehittämishankkeen myötä niissä organisaatioissa, joissa tutkinnon suorittaneet jo työskentelevät (esim. Katajamäki & Huttula 2002).

Verkostoitumisedellytysten parantaminen ja yhteistyön lisääminen paikallisten toimijoiden kanssa ovat edelleen keskeisiä keinoja. Syytä olisi myös pohtia, millaisia voisivat olla uudenlaiset työpaikkojen sisäiset uralla etenemisen ja kehittymisen mahdollisuudet? Miten edistää piilossa olevien ylemmän tason tehtäväkenttien löytymistä tai sellaisten rakentamista? Miten korkeakoulutasoista osaamista pystyttäisiin paremmin hyödyntämään?

Näin luotaisiin enemmän korkean tason työpaikkoja yhä kasvavalle määrälle YAMK-tutkinnon suorittaneita ja miksei muillekin korkeakoulutuksen hankkineille (ks. Brynner ym. 2002, 30; SVT 2018). Uralla etenemisen esteiden purkaminen ja runsaammat korkean tason tehtävät paikkakuntaakohtaisilla työmarkkinoilla parantaisivat samalla mahdollisuuksia paikkakunnan alueelliseen kehittämiseen. Lisäksi uudenlaiset työpaikkojen sisäiset uralla etenemisen ja kehittymisen mahdollisuudet loisivat todennäköisesti uratytytyväisyyttä.

5 HANKKEESTA JULKAISTU TUTKIMUS JA KONFERENSSIESITYKSET

Julkaisut:

Ojala, K., Isopahkala-Bouret, U. & Haltia, N. 2018. Osaaminen ja kilpailukyky YAMK-tutkinnon suorittaneiden suhteellisen työmarkkina-aseman määrittäjinä. *Aikuiskasvatus* 38 (4), 291-303.

Ojala, K. & Isopahkala-Bouret, U. 2019. Kova kilpailu ja kotiseutu-uskollisuus YAMK-tutkinnon suorittaneiden uralla etenemisen jarruina. Teoksessa H. Nori, H. Laalo & R. Rinne. *Koulutusyhteiskunnasta oppimisyhteiskuntaan*. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta. (Hyväksytty, julkaistaan keväällä 2019).

Ojala, K., Isopahkala-Bouret, U. & Varhelahti, M. Mid-career trajectories after graduation with professionally-oriented Master's degree. *Journal of Education and Work*. (submitted tammikuu 2019).

Ojala, K. Urakokemukset ja uratytytyväisyys YAMK-tutkinnon suorittaneiden työuran määrittäjinä. *Työelämän tutkimus*. (arvioitavana).

Konferenssiesitykset:

Ojala, K., Isopahkala-Bouret, U. & Varhelahti, M. 2018. YAMK-tutkinnon suorittaneiden valmistumisen jälkeinen urakehitys. *Kasvatustieteen päivät*, 15.-16.11.2018, Tampere (power-point-esitys).

Ojala, K. & Isopahkala-Bouret, U. 2018. YAMK-tutkinnon suorittaneiden uralla etenemisen esteet. *AMK- ja ammatillisen koulutuksen tutkimuspäivät*, 28.-29.11.2018, Espoo (power-point-esitys)

Muut tiedotteet, osallistumiset ym.:

Tiedote, liittyen artikkeliin "Osaaminen ja kilpailukyky YAMK-tutkinnon suorittaneiden suhteellisen työmarkkina-aseman määrittäjinä", Aikuiskasvatuksen ePress-tiedotepalvelussa (tulossa).

Blogiteksti, liittyen artikkeliin "Osaaminen ja kilpailukyky YAMK-tutkinnon suorittaneiden suhteellisen työmarkkina-aseman määrittäjinä", Aikuiskasvatuksen verkkosivuilla (tulossa).

Lyhyt haastattelu, Improbatur 4/2018. Aikuisten ihmisten asialla – lehti lukiolaisille: Ammattikorkeaan vai yliopistoon?

Writing retreat 7.8.2018, Louhisaaren kartanon kahvila, Naantali

6 JATKOTUTKIMUSTARPEET JA TULOSTEN JATKOHYÖDYNTÄMINEN

Näin laajalle aineistolle kuin tässä tutkimuksessa ei ole systemaattista uramallinnusta uratyypeistä tehty Suomessa eikä kansainvälisesti. Uratyypittely mahdollistaa jatkossa vertailuasetelmat esimerkiksi maistereihin ja kansainvälisesti vastaaviin koulutuksiin.

YAMK-tutkinnon suorittaneiden työmarkkina-asemaa tulisi jatkossa tarkastella pitkäkestoisesti tutkinnon suorittaneiden työurien kehittymisen ja työtehtävien vaativuustasojen muutosten kautta. Olisi myös tärkeää tutkia ammattikorkeakoulujen eri koulutusaloja syvällisemmin nimenomaan ylempien tutkintojen suorittaneiden työmarkkina-aseman näkökulmasta, koska aloilla on omat historiansa, kulttuurinsa ja työmarkkinansa. Lisäksi tulisi tutkia eri korkeakoulusektoreiden tutkinnon suorittaneiden tosiasiallisia työmarkkina-asemia ja kilpailukykyä tarkkoja sijoittumistietoja vertailemalla.

Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää myös muissa jatkotutkimuksissa. Esimerkiksi hyödynnämme tuloksia syyskuussa 2018 alkaneessa Turun yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston yhteisessä Suomen Akatemian tutkimushankkeessa "Korkeakoulusta valmistuneiden työllistettävyyys ja sosiaalinen positioituminen työmarkkinoille (*Higher education graduates' employability and social positioning in the labour market*), jossa aloitan

tutkijana vuoden 2019 alusta. Tutkimuksessa tarkastellaan yliopistosta ja ammattikorkeakoulusta alemmilla ja ylemmillä tutkinnoilla valmistuneiden työllistettävyyttä ja asemoitumista työmarkkinoille. Tarkoituksena on esimerkiksi haastatella ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita.

---

¹Arcada, Centria AMK, Hämeen AMK, Kaakkois-Suomen AMK – XAMK, Kajaanin AMK, Lahden AMK, Laurea-AMK, Lapin AMK, Metropolia AMK, Oulun seudun AMK, Pohjois-Karjalan AMK, Saimaan AMK, Satakunnan AMK, Savonia-AMK, Seinäjoen AMK, Tampereen AMK ja Vaasan AMK.

² 2000-luvulla useille tutkimuksille on tyypillistä alhaiset alle 50 prosentin suuruiset vastausprosentit (Räsänen & Sarpila 2013). Siitä huolimatta tässä tutkimuksessa kyselyihin vastanneiden joukko edustaa hyvin relevanttia asiantuntemusta tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimuksessa katoanalyysia ei ole kuitenkaan voitu tehdä perinteisesti vertaamalla vastanneiden taustamuuttujia ei-vastanneisiin eli tutkijalla ei ole ollut tietoa siitä, miten vastaajaksi kutsuttujen joukko oli jakautunut. Tästä syystä tutkimuksessa on tehty mahdollisimman tarkkaa sisällöllisen edustavuuden ja kattavuuden analyysia eli on tutkittu keitä vastaajat ovat ja minkälaista kokemusmaailmaa he edustavat suhteessa tutkittuun ilmiöön; onko se tutkittavan aiheen näkökulmasta kattava vai jollain tavalla tietynlaisen ryhmän kokemuksia painottava. Kyseisellä jälkikäteisellä aineiston laadun analyysilla on pyritty selvittämään, millaisella tavalla aineisto on mahdollisesti systemaattisesti valikoitunut. Tällöin on kyse ennemminkin aineiston sisällöllisen kattavuuden analyysistä, mikä on ollut siitakin syystä mahdollista, että tutkittavasta aiheesta tutkijalla on ollut jo suhteellisen paljon etukäteistietoa. (Ronkainen 2008, 72–76.) Aineiston laadun määrittelee erityisesti vastaajien osallistumisaktiivisuus, valikoituneisuus sekä vastausten rehellisyys ja täydellisyys. Vastausten määrä ei siis välttämättä vaikuta aineiston luotettavuuteen vaan pikemminkin otoksen tasavertainen peittävyys kaikista YAMK-tutkinnon suorittaneista (Miettinen & Vehkalahti 2013). Verkkokyselytutkimuksella saadaan yleensä kattava peitto hyvin määritellyistä kohderyhmistä, johon on tässäkin tutkimuksessa pyritty rajaamalla kohderyhmä selkeästi tietyn ajanjakson aikana kaikkiin vakinaisen YAMK-tutkinnon suorittaneisiin, ja joita vasta olikin tutkinnon uutuudesta johtuen suhteellisen vähän (Dillman, Smyth & Christian 2009, 44).

³ Artikkelissa ”Osaaminen ja kilpailukyky YAMK-tutkinnon suorittaneiden suhteellisen työmarkkina-aseman määrittäjinä” tutkimuksen perusjoukon muista artikkeleista poiketen muodostivat vuosina 2006-2012 YAMK-tutkinnon suorittaneet (N=1274) ammattikorkeakoulun kaikilta kahdeksalta koulutusosalta. Artikkelissa ”Mid-career trajectories after graduation with professionally-oriented Master’s degree” aineisto sen sijaan rajautui vuosina 2006-2011 valmistuneisiin (N=1025) koskien tekniikan, liiketalouden ja sosiaali- ja terveysalalta valmistuneita. Artikkeleissa ”Kova kilpailu ja kotiseutu-uskollisuus YAMK-tutkinnon suorittaneiden uralla etenemisen jarruina” ja Urakokemukset ja uratytyytyväisyys YAMK-tutkinnon suorittaneiden työuran määrittäjinä” aineisto rajautui vuosina 2006-2012 YAMK-tutkinnon suorittaneisiin ja käsitellen tekniikan, liiketalouden ja sosiaali- ja terveysalalta valmistuneilta.

KIRJALLISUUS

- Arene 2018. Arenen lausunto ammattikorkeakoululain muuttamisesta 31.8.2018. OKM/35/010/2018 Retrieved from http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Lausunnot/2018/OKM_Lausunto%20amklain%20muuttamisesta_2018_08_31.pdf
- Baker, D. P. 2011. Forward and backward, horizontal and vertical: Transformation of occupational credentialing in the schooled society. *Research in Social Stratification and Mobility* 29, 5-29.
- Baum, S., Ma, J. & Payea, K. 2013. Education pays 2013. The benefits of higher education for individuals and society. Trends in higher education series. Collegeboard.
- Brown, P.,Lauder, H. & Ashton, D. 2011. The Global Auction. The Broken Promises of Education, Jobs and Incomes. Oxford University Press.
- Brynnner, J., Dolton, P., Feinstein, L., Makepeace, G., Malmberg, G. & Woods, L. 2002. Revisiting the Benefits of Higher Education. Centre for Research on the Wider Benefits of Learning. Institute of Education.
- Dillman, D. A., Smyth, J. D. & Christian, L. M. 2009. Internet, mail and mixed-mode surveys. The tailored design method. Third edition. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Honkanen, V. & Ahola, S. 2003. Kulttuurin koulutus ja uudet urat. Ammattikorkeakouluista kulttuurialalta valmistuneiden koulutuskokemukset, työllistyminen ja yrittäjäyys.
- Isopahkala-Bouret, U. 2005. Joy and Struggle for Renewal. A Narrative Inquiry into Expertise in Job Transitions. Research report 201. Department of education. University of Helsinki.
- Isopahkala-Bouret, U. 2015. Educational credentialing of an aging workforce: uneasy conclusions. *Adult education quarterly* 65 (2), 83-99.
- Kalleberg, A. L. 2009. Precarious work, insecure workers: employment relations in transition. *American sociological review* 74 (1), 1-22.
- Kanervo, O. 2006. Korkeasti koulutetut ja työ. Valintojen rationaalisuus eurooppalaisessa vertailussa. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 68. Turun yliopisto.
- Katajamäki, H. & Huttula, T. 2002. (toim.) Ammattikorkeakoulut alueidensa kehittäjänä. Näkökulmia ammattikorkeakoulujen aluekehitystehtävän toteutukseen. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 11:2002.
- Kirjalainen, E. 2010. Uraseuranta vuonna 2003 valmistuneille. Selvitys seitsemän ammattikorkeakoulun yhteisistä tuloksista. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Lähteenmäki, S. 1995. "Mitä kuuluu – kuka kääntää?" Yksilöllinen urakäyttäytyminen ja sitä ohjaavat tekijät suomalaisessa liiketoimintaympäristössä – vaihemallin mukainen tarkastelu. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja A – 1/1995.
- Miettinen, J. & Vehkalahti, K. 2013. Verkkokyselytutkimusten otosten valinta. Teoksessa S-M. Laaksonen, J. Matikainen & M. Tikka (toim.) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Vastapaino. Tampere, 84-104.
- Ojala, K. 2017. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot työmarkkinoilla ja korkeakoulujärjestelmässä. Kasvatustieteiden laitos. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C, osa 437. Akateeminen väitöskirja.
- Ojala, K. & Ahola, S. 2008. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot – kokeilusta kokemukseen. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 71. Turun yliopisto.
- Ojala, K. & Haltia, N. 2018. Ammatillista osaamista ja verkostoitumista – Aikuisopiskelijoiden kokemat hyödyt ammattikorkeakoulutuksessa. Teoksessa A. Jauhiainen, J. Kivirauma & H.

-
- Kinnari (toim.) Koulutus hallinnassa. Juhlakirja professori Heikki Silvennoisen täyttäessä 60 vuotta 23.2.2018. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta, julkaisusarja A:216, 251–277.
- Ojala, K. & Isopahkala-Bouret, U. 2015. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon ja maisterin tutkinnon suorittaneet työmarkkinoilla – tutkintojen statuserot, työkokemus ja työtehtävien eriytyminen kilpailuasetelman määrittäjinä. Teoksessa H. Aittola & J. Ursin (toim.) Eriarvoistuva korkeakoulutus? Artikkelikokoelma Korkeakoulututkimuksen XII kansallisesta symposiumista 19.–20.8.2014. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto.
- Ronkainen, S. 2008. Otanta, edustavuus ja kadon analyysi. Teoksessa S. Ronkainen & A. Karjalainen (toim.) Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa. Lapin yliopiston menetelmätieteiden laitoksen tutkimuksia 1. Lapin yliopisto, 70-76.
- Räsänen, P. & Sarpila, O. 2013. Internet-lomake vai ei? Verkkokyselylomake postikyselyitä täydentävänä tiedonkeruun menetelmänä. Teoksessa S-M. Laaksonen, J. Matikainen & M. Tikka (toim.) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Vastapaino. Tampere, 68-83.
- Schultz, T. W. 1961. Investment in human capital. The American economic review (1), 1–17.
- Stenström, M.-L., Laine, K. & Valkonen, S. 2005. Ammattikorkeakoulut väylänä työelämään. Hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveystieteiden valmistuneiden työelämään sijoittuminen ja työelämätaidot. Koulutuksen tutkimuslaitos, tutkimusjulkaisuja 21. Jyväskylän yliopisto.
- Sullivan, S. E. 1999. The changing nature of careers: a review and research agenda. Journal of Management 25 (3), 457-484.
- Sullivan, S. E. & Maniero, L. A. 2006. Kaleidoscope careers: Benchmarking ideas for fostering family-friendly workplaces. Organizational dynamics 36 (1), 45-62.
- Suomen virallinen tilasto SVT 2018. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus lisääntyi edelleen. Ammattikorkeakoulukoulutus. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/akop/2017/akop_2017_2018-04-18_tie_001_fi.html (Luettu 30.8.2018.)
- Vuorinen-Lampila, P. 2018. Korkeakoulutuksen eriytyvät työelämätulokset. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto. Akateeminen väitöskirja.